

ТРЕНИНГ ПРОГРАМА ЗА ДИГИТАЛНИ ВЕШТИНИ-НАМЕНЕТА ЗА АСИСТЕНТИ РОМИ

Име на проектот:	Developing Digital Competence of Roma Children
Број на проектот	2020-1-SI01-KA226-SCH-093610
Почеток на проектот	1.3.2021
Времетраење на проектот	24 месеци

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

СОДРЖИНА

1.	ВОВЕД	1
2.	ИНФОРМАТИЧКИ И КОМУНИКАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО УЧИЛИШТАТА	4
3.	Презентација на тренинг-програмата	6
3.1.	Целни групи	6
3.2.	СОДРЖИНА НА ПРОГРАМАТА.....	6
3.3.	ПРОГРАМСКА СТРУКТУРА.....	7
4.	ПРОГРАМА ЗА ОБУКА НА АСИСТЕНТИ РОМИ	8
4.1.	МОДУЛ 1: РАЗВОЈ НА ДИГИТАЛНИТЕ ВЕШТИНИ НА УЧЕНИЦИТЕ РОМИ ВО ПРВАТА ТРИЈАДА ОД ОСНОВНО УЧИЛИШТЕ	8
4.1.1.	ДИГИТАЛНИ УРЕДИ	8
4.1.1.	ИНТЕРНЕТ	9
4.1.2.	ДИГИТАЛНО ЦРТАЊЕ	10
4.1.3.	ДИГИТАЛНО ПИШУВАЊЕ.....	11
4.1.4.	ВИДЕО ПОВИК-КОНФЕРЕНЦИЈА	12
4.2.	МОДУЛ 2: РАЗВОЈ НА ДИГИТАЛНИТЕ ВЕШТИНИ НА УЧЕНИЦИТЕ РОМИ ВО ВТОРА И ТРЕТА ТРИАДА ОД ОСНОВНО УЧИЛИШТЕ	13
	КОМПЈУТЕРСКИ ХАРДВЕР.....	13
4.2.1.	ИНТЕРНЕТ	14
4.2.2.	КОМУНИКАЦИЈА ПРЕКУ ЕЛЕКТРОНСКА ПОШТА.....	15
4.2.3.	ОБРАБОТКА НА WORD И КРЕИРАЊЕ НА ДОКУМЕНТИ.....	16
4.2.4.	Е-УЧИЛНИЦА	17
4.3.	МОДУЛ 3: ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ДИГИТАЛНАТА ПИСМЕНОСТ НА ПОМОШНИЦИТЕ РОМИ И НАСТАВНИЦИТЕ КОИ УЧАТ УЧЕНИЦИ РОМИ	18
4.3.1.	ДИГИТАЛНА ИНФОРМАТИЧКА ПИСМЕНОСТ.....	18
4.3.2.	ДИГИТАЛНА КОМУНИКАЦИЈА, СОРАБОТКА И УЧЕСТВО.....	19
4.3.3.	СОЗДАВАЊЕ НА ДИГИТАЛНИ СОДРЖИНИ	20
4.3.4.	КОРИСТЕЊЕ НА ДИГИТАЛНАТА ТЕХНОЛОГИЈА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО.....	21
4.3.5.	ДАЛЕЧНО УЧЕЊЕ/ВИРТУАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ	22
5.	ПРАШАЊА ЗА РЕВИЗИЈА	23
5.1.	МОДУЛ 1: РАЗВОЈ НА ДИГИТАЛНИТЕ ВЕШТИНИ НА УЧЕНИЦИТЕ РОМИ ВО ПРВАТА ТРИЈАДА ОД ОСНОВНО УЧИЛИШТЕ	23
5.2.	МОДУЛ 2: РАЗВОЈ НА ДИГИТАЛНАТА КОМПЕТЕНЦИЈА НА УЧЕНИЦИТЕ РОМИ ВО ВТОРАТА И ТРЕТАТА ТРИАДА ОД ОСНОВНО УЧИЛИШТЕ	23
5.3.	МОДУЛ 3: ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ДИГИТАЛНАТА ПИСМЕНОСТ НА ПОМОШНИЦИТЕ И НАСТАВНИЦИТЕ РОМИ КОИ УЧАТ УЧЕНИЦИ РОМИ.....	24
6.	ЦИТИРАНИ ДЕЛА	25

1. ВОВЕД

Воспитувањето и образованието на децата Роми, како и нивното вклучување веќе неколку години е предмет на истражување, разговори и дебати на меѓународно, национално и локално ниво. Потребата од ваков вид на истражување и дебата се заснова на фактот дека наставниците и другиот наставен кадар се соочуваат со одредени специфики во подучувањето на учениците Роми. Проблемите со кои се среќаваат наставниците и придружните стручни лица при работа со деца Роми во училишната средина се главно поврзани со културни и социоекономски фактори; Згора на тоа, одредени јазични бариери сè уште се многу чести, бидејќи повеќето ученици Роми не го зборуваат течно националниот јазик, кој всушност го доживуваат како јазик на мејнстрим заедницата. Според Нуханович (2021)¹, приспособувањето кон училишната култура е стресно за сите деца, но покрај ова, децата Роми треба да се справат и со социјалната нееднаквост и културната различност. Овие нееднаквости се објаснуваат како „фактори“ кои влијаат на нееднаквите постигања во училиштето. Истражувањето на Luciak's и истражувањето на Lieg's(2009)² сугерира дека наставниците во основното училиште веруваат дека учениците Роми се способни и талентирани и ги гледаат нивните ниски училишни резултати како последица на слабата посетеност, недостатокот на родителска поддршка за време на образованието и влијанието на нивната домашна средина (ромски населби). Истражувањето за благосостојбата на учениците Роми во основното училиште спроведено од Ковач (2021)³ покажува дека овие деца се чувствуваат добро во училиште и дека сакаат да одат на училиште. Нивната благосостојба во училиштето е под влијание на односите со врсниците и врските наставник-ученик, што тие ги споменаа како главна причина за индивидуалната популарност во училиштето кое влијае на нивната сопствена благосостојба. Од

---

¹ Nuhanović, S. (2021). Stavovi učitelja o obrazovnoj inkluziji romskih učenika. *Magistra ladertina*, 16 (2): 73-90.

² Luciak, M. i Liegl B. (2009). Fostering Roma students' educational inclusion: a missing part in teacher education. *Intercultural education*, 20 (6), 497–509.

³ Kovač, L. (2021). Počutje romskih učenicev v šoli. *Master's thesis*.

ова можеме да заклучиме дека учениците Роми имаат голема важност врз односите со сите училишни актери. Во интервјуата, учениците Роми изјавија дека со исклучок на неколку ученици, тие се чувствуваат вклучени во училиштето. Ова е многу важен наод, бидејќи различни експерти (т.е. Корнелиус-Вајт, 2007; Оберле и Шонерт-Рајхл, 2013; Рамбаран итн., 2017) дискутираат за влијанието на социјалните односи врз ефикасноста на училиштето, кои исто така се засегнати од благосостојбата на ученици (види Pietarinen, Soini и Phältö, 2014; Elovainio et al., 2011).

Овие наоди се совпаѓаат со теоретската основа, која тврди дека училишните односи најмногу влијаат на благосостојбата на учениците во училиштето, многу повеќе од кој било друг фактор.

Благосостојбата на учениците Роми во училиште и позитивните социјални односи со нивните врсници и наставници може значително да влијаат на нивните образовни достигнувања, перцепцијата за училиштето, редовното посетување и одлуките за понатамошно образование по завршувањето на основното училиште.

Пандемијата „Ковид-19“ имаше големо влијание врз образовниот процес на сите ученици. Лекциите беа преместени во виртуелната средина преку ноќ, па учениците, студентите, родителите и особено наставниците беа соочени со предизвици со кои никогаш досега не се соочиле. Ниската дигитална писменост и недостатокот на основна дигитална опрема беа главно причините поради кои многу деца имаа проблеми со учењето на далечина. Најмногу беа погодени децата од семејства со низок социо-економски статус, бидејќи тие и нивните родители немаа основни дигитални компетенции и мораа да се соочат со различни технички бариери (нема компјутер или таблет на располагање дома, некои дури и без интернет конекција). Така, беше невозможно овие деца да учествуваат во онлајн учење. Учениците Роми не беа исклучок. Покрај тоа што немаа дигитални вештини, некои ученици Роми беа дури и дигитално неписмени, а исто така и нивните родители. Понатаму, важно е да се земе предвид дека многу деца кои живеат во ромски населби немаат своја соба, па дури и посебна просторија каде што би можеле да се вклучат во учење на далечина без одвлекување.

Сите горенаведени причини не само што бараа од наставниците, стручните работници и асистентите Роми да ги признаат околностите во кои се наоѓаат

децата Роми, туку и целосно да го приспособат онлајн учењето на нивните потреби. Тие мораа да се усогласат со дигиталната писменост којашто овие деца навистина ја поседуваа и да користат ИКТ опрема што им е на располагање во главно- главно паметни телефони. За оние кои беа дигитално неписмени, помошниците Роми обезбедија копирани работни листови, кои ги оставија во поштенските сандачиња. Меѓутоа, поради јазичните бариери овие деца честопати не беа способни сами да ги решат задачите. Учениците Роми испратија фотографии од завршените задачи на своите наставници користејќи одредени апликации. Многу ромски ученици не имаа ниту пријавено во електронската училница за време на онлајн учењето односно учењето на далечина, така што тие немаа пристап до лекциите и работните листови кои им беа поставени од наставниците. Ситуацијата беше иста за различни апликации што ги користат поединечни училишта. Последователно, ова доведе до слаби училишни перформанси, а некои ученици Роми дури беа задржани.

Со оглед на фактот дека асистентите Роми за прв пат се соочија со ваква тешка ситуација без да бидат доволно опремени со дигитални вештини потребни за да им помогнат на учениците Роми да развијат дигитална писменост, партнернерските организации беа мотивирани да подготват Тренинг- Програма за дигитални вештини наменета за асистенти Роми. Оваа програма е наменета да ги подобри нивните дигитални вештини, а со тоа да им помогне на учениците Роми да развијат вештини потребни за успешно вклучување во учењето на далечина.

2. ИНФОРМАТИЧКИ И КОМУНИКАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО УЧИЛИШТАТА

Експлозијата на мобилната индустрија го погоди светот во последните две децении. Лаптопите, паметните телефони, таблетите и другите преносливи дигитални уреди се лесно достапни и честопати неопходни за речиси секого. Затоа, информатичката и комуникациската технологија (ИКТ) и нејзината употреба денес е витален дел од модерниот живот (Колиќ-Веховец, 2020⁴. година). Бидејќи училишниот систем е тесно поврзан со општите општествени промени, дигиталната трансформација во општеството бара итна имплементација на ИКТ во образованието, не само во однос на развојот на дигиталната компетентност на учениците, новите наставни стратегии и учењето со дигитални алатки, туку и висока дигитална писменост на наставниците и останатите професионалци во училиштата (Иванковиќ, Игиќ, 2020)⁵. Во исто време, наставниците мора да бидат свесни дека часовите треба да се приспособат на учениците, кои од една страна знаат да користат дигитални уреди, но од друга страна нивната дигитална писменост е сè уште на прилично ниско ниво. Од наставниците, образовните професионалци и асистентите Роми се очекува да користат дигитална технологија во наставата и ќе вршат трансфер на знаење, а од учениците се очекува да ги користат информациите и дигитални алатки за споделување, креирање и поврзување на учењето со реалните ситуации. Сето ова бара наставниците, образовните професионалци и асистенти Роми со дигитални вештини на високо ниво. Дигиталната компетентност може да се дефинира како специфичен збир на вештини, знаења и ставови потребни за употреба на ИКТ за решавање задачи, решавање проблеми, комуникација, создавање содржина, употреба на информации итн. (Пахљина-Реиниќ, Рончевиќ, Зубковиќ, Колиќ-Веховец, 2020⁶ година). За време

---

⁴ Kolić-Vehovec, Vuković A., Mehić N. (2020), Uvođenje suvremenih tehnologija u učenje i poučavanje. U: Kolić-Vehovec, S. (Ur.), *Uvođenje suvremenih tehnologija u učenje i poučavanje: istraživanje učinaka pilot-projekta e-škole*, Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, 3-37.

⁵ Ivanković I., Igić I. (2020), Stavovi roditelja osnovnoškolskih učenika grada Zagreba o uporabi IKT u nastavi na daljinu tijekom pandemije bolesti COVID-19. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 28 (2): 39-62.

⁶ Pahljina-Reinić, R., Rončević Zubković B., Kolić-Vehovec S. (2020), Digitalne kompetencije nastavnika i učenika. U: Kolić-Vehovec, S. (Ur.), *Uvođenje suvremenih tehnologija u učenje i poučavanje: istraživanje učinaka pilot-projekta e-škole*, Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, 119-168.

на пандемијата КОВИД-19, што доведе до непосредна онлајн едукативна работа, употребата на ИКТ и дигиталната писменост потребни за успешен образовен процес и стекнување нови знаења станаа од витално значење за сите актери вклучени во образованието. Во таа насока, беше истакната потребата од зајакнување на постоечките дигитални вештини и развој на нови дигитални вештини, особено за наставниците и образовните професионалци, а со тоа и за асистентите Роми кои им помагаат на учениците Роми со училишните задачи и учењето.

3. Презентација на тренинг-програмата

3.1. Целни групи

Тренинг-програмата е наменета за асистенти Роми во основните училишта. Нејзината општа цел е да ги опреми асистентите Роми со дигитални вештини, со што тие ќе можат да стекнат квалификации и да им помогнат на учениците Роми да развијат вештини за дигитална писменост. Како резултат на тоа, учениците Роми ќе имаат помалку проблеми да учествуваат во учењето на далечина. Покрај асистентите Роми, во оваа тренинг-програма ќе може да учествуваат и наставници од основните училишта, кои се ангажирани во развивањето на дигиталната компетентност на учениците..

3.2. СОДРЖИНА НА ПРОГРАМАТА

- Програмата се заснова на неформален пристап во наставата и вклучува содржини кои се корисни за сите образовни установи кои се занимаваат со формално и неформално образование, претежно наменето за припадниците на ромската заедница. Сепак, првенствено е наменет за обука на асистенти Роми во основните училишта. Содржината на програмата има за цел да ја продлабочи дидактичка компетентност преку подобрување на способноста за:
- информациска и податочна писменост: критичко и ефективно користење на дигиталните ресурси, создавање и размена на онлајн дигитални ресурси и наставен материјал;
- употреба на дигитална технологија во училницата, висококвалитетна настава, која се заснова на самостојно и соработливо учење;
- употреба на ИКТ за оценување и евалуација;
- професионална одговорност за развивање педагошка дигитална компетентност;
- способност за зајакнување на учениците Роми за успешно онлајн учење на далечина;
- безбедно користење на интернет и друга модерна технологија, особено социјалните медиуми и апликации кои најчесто ги користат младите.

3.3. ПРОГРАМСКА СТРУКТУРА

Програмата е поделена на 3 дела или модули:

1. Развој на дигиталните вештини на учениците Роми во првата тријада од основно училиште
2. Развој на дигиталните вештини на учениците Роми во втората и третата тријада од основно училиште
3. Зајакнување на дигиталната писменост на асистентите Роми и наставниците кои учат ромски ученици

Секој модул содржи опис на содржината што треба да се решат, општи и специфични цели и стандарди на знаење што треба да се постигнат. Првите два модули се состојат од 20 сесии, по 10 за секој модул, а третиот модул содржи 20 сесии. На крајот од програмата, постои листа на прашања за ревизија

4. ПРОГРАМА ЗА ОБУКА НА АСИСТЕНТИ РОМИ

4.1. МОДУЛ 1: РАЗВОЈ НА ДИГИТАЛНИТЕ ВЕШТИНИ НА УЧЕНИЦИТЕ РОМИ ВО ПРВАТА ТРИЈАДА ОД ОСНОВНО УЧИЛИШТЕ

4.1.1. ДИГИТАЛНИ УРЕДИ

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<p><i>Запознајте се со дигиталните уреди, најмногу персоналниот компјутер и основниот хардвер.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Научете како да користите дигитални уреди: персонален компјутер, лаптоп, таблет; - да се запознаат со основните хардверски компоненти на персоналниот компјутер и нивната работа; - научете ги основите на компјутерот и како да користите персонален компјутер. 	<ul style="list-style-type: none"> - Наведете и препознајте ги главните дигитални уреди; - прави разлика помеѓу персонални компјутери, лаптопи и таблети; - именува и препознава влезни и излезни уреди (на пр. монитори, звучници, печатачи, тастатури и глушец) како главни делови на персонален компјутер; - објасни како функционираат главните делови; - вклучување и исклучување на персонален компјутер и 	<p>ФОРМИ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - предавање, - презентација, - дискусија, - демонстрација, - употреба на нагледни помагала. <p>МЕТОДИ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фронтална, - индивидуална. 	<ul style="list-style-type: none"> - Слушање, - презентација. 	2

		користење на неговите влезни и излезни уреди.			
--	--	---	--	--	--

4.1.1. ИНТЕРНЕТ

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<i>Дискутирајте за концептот на светската мрежа (Интернет) и неговите димензии со акцент на онлајн бонтон.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Сфатете го концептот на Интернет; - научете ги предностите на Интернетот; - ги знае правилата на интернет бонтон; - научете како да ги заштитите личните информации и како безбедно да го користите Интернетот. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснете го значењето на интернетот; - наведете ги предностите од размената, примањето и испраќањето пораки како една од основните функции на Интернетот; - знаат да се однесуваат добро и одговорно и да ги почитуваат другите корисници на Интернет; - знаат нивните лични податоци и опасностите од нивното објавување. 	<p>Форми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - предавање, - илустрација, - објаснување, - презентација, - дискусија, - демонстрација, - употреба на нагледни помагала. <p>Методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фронтална, - работа во парови, - индивидуална. 	<ul style="list-style-type: none"> - Слушање, - читање, - бура на идеи, - дискусија, - презентација. 	2

4.1.2. ДИГИТАЛНО ЦРТАЊЕ

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<p><i>Запознајте се со апликација за дигитално цртање.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Сфатете го концептот на дигитално цртање; - научете како да користите алатки за дигитално цртање, на пр. Microsoft Fresh Paint (слична апликација или програма) и неговите основни функции; - учат дигитално цртање/сликање. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснете го концептот на дигитално цртање/сликање и спомнете ја апликацијата Fresh Paint како една од апликациите за дигитално цртање/сликање; 	<p>Форми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - предавање, - објаснување, - презентација, - дискусија, - демонстрација, - употреба на нагледни помагала. <p>Методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фронтален, - работа во парови, - групна работа, - индивидуална. 	<ul style="list-style-type: none"> - Слушање, - читање, - презентација. 	2

4.1.3. ДИГИТАЛНО ПИШУВАЊЕ

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<p><i>Запознајте се со апликација за дигитално пишување/ програма</i></p>	<p>Сфатете го концептот на дигитално пишување;</p> <p>- научете како да користите текстуални процесори, како што е Microsoft WordPad (слична апликација или програма) и неговите главни функции;</p> <p>- научете да креирате едноставен дигитален текст.</p>	<p>- Објаснете го концептот на дигитално пишување;</p> <p>- да ги именува деловите на програмата Word Pad и неговите функции;</p> <p>- самостојно креирајте и зачувајте краток дигитален текст.</p>	<p>Форми:</p> <p>- предавање,</p> <p>- илустрација,</p> <p>- објаснување,</p> <p>- презентација,</p> <p>- дискусија,</p> <p>- демонстрација,</p> <p>- употреба на нагледни помагала.</p> <p>Методи:</p> <p>- фронтална,</p> <p>- работа во парови,</p> <p>- групна работа,</p> <p>- индивидуална</p>	<p>- Слушање,</p> <p>- читање,</p> <p>- презентација.</p>	2

4.1.4. ВИДЕО ПОВИК-КОНФЕРЕНЦИЈА

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<p>Запознајте се со концептот на видео повик/конференција..</p>	<p>- Сфатете го концептот на видео повик/конференција;</p> <p>- научете како да користите програми и алатки кои овозможуваат видео повици/конференции при онлајн учење на далечина;</p> <p>- научете како да се придружувате и да оставате видео повици/конференции со користење на Zoom и Microsoft Teams и да ги користите нивните главни функции.</p>	<p>- Објаснете како функционираат видео повиците/конференциите и нивната цел;</p> <p>- наведете две платформи или апликации кои овозможуваат видео повици/конференции;</p> <p>- придружувајте се и оставајте видео повици/конференции со користење на Zoom и Microsoft Teams и користете ги нивните главни функции.</p>	<p>Форми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - предавање, - илустрација, - објаснување, - презентација, - дискусија, - демонстрација, - употреба на нагледни помагала. <p>Методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фронтална, - работа во парови, - индивидуална. 	<ul style="list-style-type: none"> - Слушање, - разговор, - дискусија, - бура на идеи, - презентација. 	2

**4.2.МОДУЛ 2: РАЗВОЈ НА ДИГИТАЛНИТЕ ВЕШТИНИ НА УЧЕНИЦИТЕ РОМИ ВО ВТОРА И ТРЕТА ТРИАДА ОД
ОСНОВНО УЧИЛИШТЕ
КОМПЈУТЕРСКИ ХАРДВЕР**

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<i>Запознајте се со работата на компјутерите со акцент на основниот хардвер (влезни и излезни уреди) и нивните функции.</i>	- Сфатете ја работата на хард дискот, мониторот, тастатурата и глумчето; - прави разлика помеѓу влезните и излезните уреди на компјутерот; - користат и објаснуваат функции на поединечни компоненти.	- Разбирање на работата на хард дискот, мониторот, тастатурата и глумчето; - прави разлика помеѓу персонални компјутери, лаптопи и таблети; - креирање и зачувување на краток текст во програма за процесор на текст користејќи соодветен софтвер; - користете ги основните влезни и излезни уреди на персонален компјутер	Форми: - предавање, - презентација, - дискусија, - демонстрација, -употреба на нагледни помагала. Методи: - фронтален, - индивидуален.	- Слушање, - презентација, - дискусија.	2

4.2.1. ИНТЕРНЕТ

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<p><i>Запознајте се со основните функции на светската мрежа (Интернет) со акцент на веб-прелистувачите и пребарувањето информации и податоци преку пребарувачите.</i></p>	<p>Запознајте се со веб-прелистувачите;</p> <p>- да се запознаат со пребарувачите и филтрирањето податоци и информации;</p> <p>- знаете што е Википедија и за што служи.</p>	<p>- Наведете различни веб-прелистувачи;</p> <p>- отворете веб-прелистувач;</p> <p>- користете веб-прелистувачи и нивни елементи (алатки и јазичиња);</p> <p>- користат пребарувачи;</p> <p>- самостојно да бара информации и податоци онлајн.</p>	<p>Форми:</p> <p>- lecture,</p> <p>- presentation,</p> <p>- conversation,</p> <p>- demonstration,</p> <p>- discussion.</p> <p>Методи:</p> <p>- фронтални</p> <p>- индивидуални</p> <p>- групна работа.</p>	<p>- Слушање,</p> <p>- презентација,</p> <p>- читање,</p> <p>- бура на идеи.</p>	2

4.2.2. КОМУНИКАЦИЈА ПРЕКУ ЕЛЕКТРОНСКА ПОШТА

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<p><i>Запознајте се со услугите за е-пошта и креирајте сметка за е-пошта.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Запознајте се со услугите за е-пошта; - креирајте сметка за е-пошта; - научете како да пишувате и праќате е-mail пораки; - самостојно креира и испраќа е-пошта до избрани примачи; - огласете прилог на е-пошта. 	<ul style="list-style-type: none"> - Наведете различни услуги за е-пошта кои овозможуваат креирање на сметка за е-пошта; - направете разлика помеѓу е-адреса и е-пошта; - креирајте сопствена сметка за е-пошта; - отворете лична е-пошта и чита добиени пораки; - самостојно креирајте и испратете е-пошта; - додајте прилог на е-пошта. 	<p>Форми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - предавање, - презентација, - разговор, - демонстрација, - дискусија. <p>Методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фронтална, - презентација, - работа во парови, - групна работа. 	<ul style="list-style-type: none"> - Слушање, - презентација, - читање, - бура на идеи. 	2

4.2.3. ОБРАБОТКА НА WORD И КРЕИРАЊЕ НА ДОКУМЕНТИ

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
- <i>Запознајте се со процесорите на текст со посебен акцент на креирање и уредување текст.</i>	- Сфатете ги главните алатки на Microsoft Word и нивните функции; - користете ги алатките за креирање и уредување текстови.	- Именувајте го дискутираниот процесор на текст; - отворете Microsoft Word со помош на тастатурата и креирајте едноставен текст; - усогласување и уредување на текст со вистинските алатки и влезови; - зачувај и именувај документи; - креирајте папка на работната површина; - најдете и отворете зачувани документи, уредувајте и зачувајте повторно.	Форми: - предавање, - презентација, - разговор, - демонстрација, - дискусија. Методи: - фронтален, - индивидуална, - работа во парови.	- Слушање, - презентација, - читање.	2

4.2.4. Е-УЧИЛНИЦА

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<p><i>Запознајте се со концептот на виртуелна настава и е-училници кои се користат во онлајн учењето на далечина.</i></p>	<p>Запознајте се со различни веб-страници кои овозможуваат ангажирање во учење на далечина преку е-училници;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да го сфати концептот на е-училница; - запознајте се со потенцијалот на виртуелната настава и е-училниците. 	<ul style="list-style-type: none"> - Наведете различни веб-локации кои овозможуваат вклучување во учење на далечина преку е-училници; - креирајте кориснички профил на една од веб-страниците; - се приклучуваат на групи во е-училници; - самостојно да се вклучи во е-учење преку е-училници; - наоѓање и поставување документи во е-училници; - вклучете/исклучете ги видео екраните и микрофоните и користете ги независно. 	<p>Forms:</p> <ul style="list-style-type: none"> - предавање, - презентација, - демонстрација, - дискусија. <p>Методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фронтална, - индивидуална, - работа во парови, - групна работа. 	<ul style="list-style-type: none"> - Слушање, - презентација, - читање. 	2

4.3. МОДУЛ 3: ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ДИГИТАЛНАТА ПИСМЕНОСТ НА ПОМОШНИЦИТЕ РОМИ И НАСТАВНИЦИТЕ КОИ УЧАТ УЧЕНИЦИ РОМИ ⁷

4.3.1. ДИГИТАЛНА ИНФОРМАТИЧКА ПИСМЕНОСТ

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<i>Разберете ја суштината ефикасното користење на дигиталните податоци, содржина и информации.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Научете како да пребарувате за проверливи информации и податоци со акцент на филтрирање содржина; - разберете ја важноста на критичката евалуација на информациите/содржините; - научете како да управувате со податоци, дигитални информации и содржина. 	<ul style="list-style-type: none"> - Пребарувајте дигитални содржини/информации преку прелистување на Интернет користејќи пребарувачи и клучни зборови; - критички да ја оценува релевантноста и точноста на содржината/информациите; - самостојно зачувајте ја пронајдената дигитална содржина/информации. 	<p>Форми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - предавање, - презентација, - демонстрација, - дискусија. <p>Методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фронтална, - индивидуална, - работа во парови, - групна работа. 	<ul style="list-style-type: none"> - Слушање, - презентација, - читање, - фаќање белешки, - дискусија. 	4

⁷ Žuvić, M., Brečko, B., Krelja Kurelović, E., Galošević, D. i Pintarić, N. (2016). *Okvir za digitalnu kompetenciju korisnika: Učitelja/nastavnika, stručnih suradnika, ravnatelja i administrativnog osoblja*. Zagreb: Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNet. https://www.researchgate.net/publication/313262462_Okvir_za_digitalnu_kompetenciju_korisnika_u_skoli_uciteljanastavnika_i_strucnih_suradnika_ravnatelja_i_administrativnoga_osoblja

4.3.2. ДИГИТАЛНА КОМУНИКАЦИЈА, СОРАБОТКА И УЧЕСТВО

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<p><i>Разберете ја важноста на дигиталната комуникација, соработката и учеството и важноста на онлајн бонтон. Запознајте се со апликациите за комуникација.</i></p>	<p>- Разбирање на важноста на дигиталната комуникација, соработка и учество; - следете го онлајн бонтон кога комуницирате преку Интернет; - научете како да користите различни апликации за комуникација (најмалку 2) и успешно да комуницирате преку нив.</p>	<p>- Објаснете ги предностите и недостатоците на дигиталната комуникација и знаете кога и колку долго да ја користите; - следете го онлајн бонтонот и разберете зошто и кога да го ставите микрофонот на неми, како да побарате дозвола да зборувате и кога да споделите мислење; - лесно користете најмалку 2 апликации за комуникација, знаејќи ги повеќето од нивните функции за активно да ги користите.</p>	<p>Форми: - предавање, - презентација, - демонстрација, - дискусија. Методи: - фронтален, - индивидуална, - работа во парови, - групна работа.</p>	<p>- Слушање, - презентација, - читање, - фаќање белешки, - дискусија.</p>	4

4.3.3. СОЗДАВАЊЕ НА ДИГИТАЛНИ СОДРЖИНИ

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<p><i>Научете како самостојно да креирате дигитална содржина со користење на дигитални алатки и апликации.</i></p>	<p>- Да ги подобрат своите вештини за креирање дигитални образовни содржини со користење на различни дигитални алатки и апликации;</p> <p>- креирајте содржина која ќе ја ангажира целната група.</p>	<p>- Именувајте дигитални алатки и/или апликации за креирање дигитална содржина;</p> <p>- самостојно користат дигитални алатки и апликации за креирање дигитална содржина за учениците;</p> <p>- самостојно креира иконографии на одредени теми на учење со користење на една од презентираниите алатки за дигитално создавање (на пр. Canva).</p>	<p>Форми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - предавање, - презентација, - демонстрација, - дискусија. <p>Методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фронтален, - индивидуална, - работа во парови: - групна работа. 	<ul style="list-style-type: none"> - Слушање, - презентација, - читање, -фаќање белешки, - дискусија. 	4

4.3.4. КОРИСТЕЊЕ НА ДИГИТАЛНАТА ТЕХНОЛОГИЈА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<p><i>Научете ја важноста од користењето на дигитална технологија при предавање на нови образовни содржини.</i></p>	<p>- Самостојно да користи современа дигитална опрема и алатки во наставата; - да ја знаат важноста и да ги освестат своите колеги за предностите и важноста на дигиталната технологија во управувањето со училишната документација.</p>	<p>- Наведете ја презентираната модерна дигитална опрема која го збогатува и ажурира процесот на настава и учење и знајте ја важноста на истиот; - користете дигитална опрема без тешкотии (на пр. компјутер/лаптоп/проектор, паметна табла итн.); - користете дигитални алатки за управување со училишната документација без тешкотии (на пр. вметнување и пополнување табели во Microsoft Word).</p>	<p>Форми: - предавање, - презентација, - демонстрација, - дискусија.</p> <p>Методи: - фронтален, - индивидуална, - работа во парови, - групна работа.</p>	<p>- Слушање, - презентација, - читање, - фаќање белешки, - дискусија.</p>	4

4.3.5. ДАЛЕЧНО УЧЕЊЕ/ВИРТУАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

ОПШТИ ЦЕЛИ	ОБРАЗОВНИ ЦЕЛИ	СТАНДАРДИ НА ЗНАЕЊА	ФОРМИ-МЕТОДИ НА ПРЕДАВАЊЕ	СТРАТЕГИИ НА ПРЕДАВАЊЕ	БРОЈ НА СЕСИИ
<p><i>Запознајте се со процесот на учење на далечина.</i></p>	<p>- Запознајте се со платформи и/или апликации кои овозможуваат далечинско образование; - дознајте детално за една од презентираниите платформи.</p>	<p>- Именувајте ги платформите и апликациите за онлајн учење и нивните главни функции; - креирајте сметка на една од презентираниите платформи/е-училници (на пр. Тимови, Google classroom, Moodle); - поставувајте лекции на платформи/е-училници за да им се овозможи на учениците да се вклучат во учење на далечина; - успешно испраќање, примање и препраќање пораки преку избрана платформа.</p>	<p>Форми:</p> <ul style="list-style-type: none"> - предавање, - презентација, - демонстрација, - дискусија. <p>Методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фронтален, - индивидуална, - работа во парови, - групна работа. 	<p>- Слушање, - презентација, - читање, -фаќање белешки, - дискусија.</p>	4

5. ПРАШАЊА ЗА РЕВИЗИЈА

5.1. МОДУЛ 1: РАЗВОЈ НА ДИГИТАЛНИТЕ ВЕШТИНИ НА УЧЕНИЦИТЕ РОМИ ВО ПРВАТА ТРИЈАДА ОД ОСНОВНО УЧИЛИШТЕ

1. Кои се основните дигитални уреди?
2. Кои се основните делови (влезни и излезни уреди) на персонален компјутер и за што се користат?
3. Објаснете го концептот на „Интернет“ со свои зборови.
4. За што можете да го користите Интернетот?
5. Кои се правилата на онлајн бонтон, особено на социјалните мрежи?
6. Зошто е важно да бидеме дополнително внимателни со заштитата на нашите лични информации онлајн?
7. Наведете апликација која овозможува дигитално цртање.
8. Наведете ги главните алатки на апликацијата за дигитално цртање и нивните функции.
9. Наведете апликација која овозможува дигитално пишување.
10. Опишете делови од лентата со алатки на апликација за дигитално пишување.
11. Што значи „видео повик“? Објаснете го со свои зборови.
12. Кои програми овозможуваат видео повици и/или конференции?

5.2. МОДУЛ 2: РАЗВОЈ НА ДИГИТАЛНАТА КОМПЕТЕНЦИЈА НА УЧЕНИЦИТЕ РОМИ ВО ВТОРАТА И ТРЕТАТА ТРИАДА ОД ОСНОВНО УЧИЛИШТЕ

1. Кои се основните делови (влезни и излезни уреди) на компјутерот и кои се нивните функции?
2. Што нуди Интернетот?
3. Која е разликата помеѓу интернет прелистувач и пребарувач?
4. Наведете неколку интернет прелистувачи и пребарувачи.
5. Која е разликата помеѓу е-адреса и е-пошта?
6. Наведете некои услуги за е-пошта.
7. Што можете да испратите преку е-пошта?
8. Наведете програма за процесор на текст.
9. Кои се главните функции на програмите за процесор на текст?
10. Објаснете го значењето на „виртуелното учење“ со свои зборови.

11. Што нуди онлајн образованието на далечина?
12. Именувајте платформи кои овозможуваат е-училници.

5.3. МОДУЛ 3: ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ДИГИТАЛНАТА ПИСМЕНОСТ НА ПОМОШНИЦИТЕ И НАСТАВНИЦИТЕ РОМИ КОИ УЧАТ УЧЕНИЦИ РОМИ

1. Како бараме информации и/или податоци на Интернет?
2. Што користиме за пребарување на информации на Интернет?
3. Што треба да земеме предвид при критичко оценување на релевантноста и точноста на информациите/содржините?
4. Кои апликации и/или алатки овозможуваат дигитална комуникација?
5. Кои лични податоци се (обично) потребни за да се создаде онлајн сметка на онлајн платформите?
6. Кои се правилата на љубезна дигитална комуникација?
7. Кои дигитални алатки овозможуваат создавање дигитална содржина?
8. Која дигитална опрема овозможува учење на далечина?
9. Кои дигитални програми можат да помогнат во управувањето со училишната документација и како?
10. Кои се предностите на учењето на далечина?
11. Кои платформи овозможуваат учење на далечина?
12. Што нудат платформите за учење на далечина?

6. ЦИТИРАНИ ДЕЛА

1. Ivanković I., Igić I. (2020), Stavovi roditelja osnovnoškolskih učenika grada Zagreba obuporabi IKT u nastavi na daljinu tijekom pandemije bolesti COVID-19. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 28 (2): 39-62.
2. Kolić-Vehovec, Vuković A., Mehić N. (2020), Uvođenje suvremenih tehnologija u učenje i poučavanje. U: Kolić-Vehovec, S. (Ur.), *Uvođenje suvremenih tehnologija u učenje i poučavanje: istraživanje učinaka pilot-projekta e-škole*, Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, 3-37.
3. Luciak, M. i Liegl B. (2009). Fostering Roma students' educational inclusion: a missing part in teacher education. *Intercultural education*, 20 (6), 497–509.
4. Nuhanović, S. (2021). Stavovi učitelja o obrazovnoj inkluziji romskih učenika. *Magistra ladertina*, 16 (2): 73-90.
5. Pahljina-Reinić, R., Rončević Zubković B., Kolić-Vehovec S. (2020), Digitalne kompetencije nastavnika i učenika. U: Kolić-Vehovec, S. (Ur.), *Uvođenje suvremenih tehnologija u učenje i poučavanje: istraživanje učinaka pilot-projekta e-škole*, Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, 119-168.